

12. Дембинский, Н. В. Основные теоретические проблемы науки о бухгалтерском учете [Текст] / Н. В. Дембинский ; Белорус. гос. ин-т нар. хоз-ва им. В. В. Куйбышева. – Мн. : Изд-во БГУ им. В.И. Ленина, 1960. – 263 с.

13. Гаврилов, Б. И. Общая теория бухгалтерского учета [Текст] / Б. И. Гаврилов ; под общ. ред. Б. И. Гаврилова. – Минск : Вышэйш. школа, 1970. – 224 с.

14. Василенко, П. Н. Основы бухгалтерского учета [Текст] / П. Н. Василенко. – изд. 3-е. – М. : Экономика, 1965. – 238 с.

15. Мезенцев, П. В. Общетеоретические основы хозяйственного учета [Текст] / П. Н. Мезенцев. – Ленинград : Ленинградский ин-т советской торговли, 1970. – 110 с.

16. Леонтьев, Н. А. Теория бухгалтерского учета [Текст] / Н. А. Леонтьев. – М. : ВЗФИ, 1953.

17. Пушкар, М. С. Крекотивний облік (створення інформації для менеджерів) [Текст] : монографія / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2006. – 334 с.

18. Валуев, Б. И. Виды хозяйственного учета или качественные характеристики создаваемой в нем информации? [Текст] / Б. И. Валуев. / Вісник ЖДТУ Бухгалтерський облік, контроль і аналіз, Житомир: 2008. – № 3, (45) – С. 6–14.

19. Макаров, В. Г. Теоретические основы бухгалтерского учета [Текст] : монография / В. Г. Макаров. – М. : Финансы, 1978. – 159 с.

20. Родостовец, В. К. Бухгалтерский учет в основных отраслях народного хозяйства [Текст] / В. К. Родостовец, Л. Г. Продан. – 3-е изд. перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 1989. – 428 с.

21. Коласс, Б. Управление финансовой деятельностью предприятия [Текст] / Б. Коласс. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 643 с.

22. Палий, В.Ф. О методе бухгалтерского учета [Текст] / В. Ф. Палий // Бухгалтерский учет. – 2006. – №7. – С. 55–60.

23. Соколов, Я. В. Моделирование и его роль в бухгалтерском учете [Текст] / Я. В. Соколов // Бухгалтерский учет. – 1996. – № 6. – С. 3–8.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© А.С. Крутова, 2009.

УДК 658.11+368.021

В.І. Успенко, канд. техн. наук, проф. (ХДТУБА, Харків)

Н.Ю. Малєєва, студ. (ХДТУБА, Харків)

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Розглянуто проблеми здійснення управління страховою компанією в умовах змінного і невизначеного середовища. Досліджено організацію процесу

управління фінансовою стійкістю страховика, пропонується структура цілей стратегії управління фінансовою стійкістю страхової компанії.

Рассмотрены проблемы осуществления управления страховой компанией в условиях сменной и неопределенной среды. Исследуется организация процесса управления финансовой устойчивостью страховщика, предлагается структура целей стратегией управления финансовой устойчивостью страховой компании.

The problems of realization of management an insurance company are examined in the conditions of removable and indefinite environment. Organization of process of management financial stability of insurer is investigated, the structure of aims is offered by strategy of management financial stability of insurance company.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Аналіз проблем забезпечення неперервності розвитку та фінансової стійкості страхової компанії в умовах нестабільного ринкового середовища є дуже актуальним та доречним в тій ситуації, яка складається нині в Україні. Стабільно високий рівень стійкості страхової компанії сприятиме збільшенню рівня довіри населення до страховика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато публікацій та досліджень присвячені вирішенню цього питання. Серед авторів можна виділити праці таких економістів як В.П. Пантелєєв, Ю.С. Масленченко, В.Д. Базилевич, І. Габідулін, С. Осадець, О. Шевчук, М. Крейніной та інші.

Мета та завдання статті полягають у дослідженні організації процесу управління фінансовою стійкістю страхової компанії та підвищенні її рівня шляхом побудови системи моніторингу за повнотою досягнення цілей стратегії управління страховою організацією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблемою номер один для будь-якої страхової організації в умовах ринкового середовища є проблема виживання та забезпечення неперервності розвитку. Ця проблема розв'язується різними організаціями по-своєму, але в основі її лежить копітка й трудомістка робота зі створення і реалізації конкретних переваг. Зміст і організацію цієї роботи розкриває концепція стратегічного менеджменту. Суть цієї концепції полягає у відповіді на питання: "Як треба здійснювати управління страховиком в умовах динамічного, змінного і невизначеного середовища?".

Відповідь на це питання включає не лише необхідність проведення аналізу й оцінки – середовище та прогнозування того, як воно змінюватиметься у часі, а й створення такої системи управління, яке б постійно підтримувало відповідність між середовищем, характером та результатами діяльності страхової організації. Ключовим елементом

цієї системи є підсистема управління фінансовою стійкістю страхової організації.

Страхова організація діє на певному ринку (страховому) реалізує певний товар (страхову послугу) з певними витратами, що залежить від її потенціалу (науково-технічного, організаційного, економічного). Характер діяльності страхової організації відповідатиме середовищу, коли страховик реалізуватиме потрібну даному ринку послугу і при цьому результат його діяльності відповідатиме сподіванням керівництва. Цей стан забезпечується якісним і своєчасним виконанням усіх управлінських функцій: прогнозування, планування, організації, мотивації, координації і контролю, а також відповідним рівнем складових потенціалу: кваліфікації спеціалістів, матеріально-технічної бази, технології страхування тощо.

У разі порушення відповідності результат, на який сподіваються, не буде досягатися і, відповідно, страхова організація зазнаватиме збитків як матеріальних, так і у вигляді зниження довіри до неї.

Причини, що зумовлюють невідповідність, можуть бути різноманітними, але всі вони поділяються на дві групи – поточні та стратегічні.

До поточних причин треба віднести всі ті, які впливають на зниження економічності страхової послуги та просування її на ринок (погана організація реклами, недостатнє використання потенціалу, зниження якості внаслідок організаційних проблем тощо).

До стратегічних причин відносять ті, які впливають на досягнення цілей страхової організації: помилку у визначенні платоспроможного попиту, помилку у виборі рівня характеристик страхової послуги, помилкове обрання часу виходу страхової послуги на ринок тощо.

Поточні невідповідності усуваються засобами оперативного управління.

Стратегічна невідповідність може бути усунута за допомогою таких дій, як коригування або зміна цілей страхової організації, здійснення диверсифікації, створення нових організаційних форм управління і т. д.

Чільне місце у системі антикризового управління страховиком належить широкому використанню механізмів фінансової стабілізації. Успішне застосування цих механізмів дає змогу ліквідувати наслідки кризи та прискорити темпи економічного розвитку.

Фінансова стабільність в умовах кризової ситуації включає низку етапів:

1. Відновлення платоспроможності страховика за рахунок здійснення низки невідкладних фінансових заходів і виявлення причин, які генерують неплатоспроможність;

2. Відновлення фінансової стійкості до безпечного рівня та накреслення шляхів її зміцнення за рахунок використання тактичних механізмів фінансової стабілізації;

3. Зміна фінансової стратегії з метою прискорення економічного зростання.

Найбільшу увагу у системі заходів, спрямованих на фінансову стабілізацію в умовах кризової ситуації, слід приділити етапу відновлення і зміцнення рівня фінансової стійкості страхової організації за поручки усунення неплатоспроможності й фундаментальної основи фінансової стратегії на прискорення економічного зростання.

Розрізняють статичну і динамічну фінансову стійкість страхових організацій.

Першу ототожнюють зі спокоєм, пасивністю, другу – зі стабільним розвитком страховика.

На погляд авторів, найвищою формою стійкості є стійкість спротив. Це стан рівноваги, який зберігається попри вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, що виводять страховика зі стану фінансової рівноваги.

Виділяють ще зовнішню, внутрішню та "успадковану" стійкість.

В умовах командно-адміністративної системи господарювання страхові організації звикли до зовнішньої фінансової стійкості, тобто сталості фінансового середовища, що досягнута управлінням із зовні. Для ринкової економіки характерна внутрішня фінансова стійкість страховика, в основі якої лежить управління за принципом зворотного зв'язку, тобто активне реагування управління на зміну зовнішніх і внутрішніх чинників.

"Успадкована" фінансова стійкість – результат наявності певного запасу міцності страховика, що захищає його від випадковостей і ризиків змін дестабілізуючих факторів.

У загальному вигляді стратегічне управління фінансовою стійкістю являє собою діяльність, яка полягає у виборі сфери та образу дій щодо досягнення довгострокових цілей страхової організації в умовах зовнішнього середовища, що постійно змінюється. Стратегічне управління – ділянка діяльності вищого керівництва страхової організації, головним завданням якого є визначення напрямів і траєкторій розвитку страховика, постановка цілей, розподіл ресурсів і всього того, що дає страховикові конкурентні переваги.

Розглянемо загальну схему процесу стратегічного управління фінансовою стійкістю страховика, яка дає уявлення про етапи, зміст робіт і логічну послідовність їх виконання. Особливостями цього процесу є:

- складність і неможливість повного описання об'єкту аналізу, внаслідок чого переважають не структуризовані завдання;
- наявність значної кількості частково керованих або некерованих змінних;
- критерії вирішення завдань, що чітко не встановлені й уточнюються керівництвом у момент їх вирішення.

Ключовим елементом стратегії управління фінансовою стійкістю страховика є етап діагностування й структуризація проблем, на якому здійснюється перетворення стратегічних цілей у систему довгострокових і короткострокових цілей, через які намагатимуться впливати на рівень ділової активності страховика. Тобто проводиться ланцюгова структуризація цілей: стратегічні цілі управління фінансовою стійкістю страховика – оперативні цілі управління фінансовою стійкістю страховика – тактичні цілі управління фінансовою стійкістю страховика.

Процес управління фінансовою стійкістю страховика ґрунтується на знаходженні та формуванні мети, яка подається як вирішення поточних завдань і довгострокових планів забезпечення стійкості фінансового середовища страхової організації. Цілям притаманні такі якості, як підпорядкованість, розгорнутість, співвідносна важливість.

Загальну схему процесу стратегічного управління фінансовою стійкістю страховика подано на рисунку.

В умовах формування ринкового середовища перед вітчизняними страховиками стоїть проблема формування ефективної антикризової фінансової політики. Тому в процесі формування стратегії управління фінансовою стійкістю страховика як стратегічна мета виступає проблема зміцнення фінансової стійкості страхової організації.

Пропонується така структура цілей стратегії управління фінансовою стійкістю страховика.

Вибір альтернативних стратегій управління фінансовою стійкістю страховика передбачає розгляд можливих варіантів, оцінку їх реальної ефективності і розробку на цій основі взаємопов'язаного комплексу заходів.

Здійснювати економічний вибір – це обробити серію інформаційних повідомлень для прийняття рішень про дію, яка стане сигналом для інших одиниць під час прийняття рішень.

Рисунок – Процес управління фінансовою стійкістю страховика

Фундаментальною проблемою прийняття рішень є невизначеність, яка має місце через недосконалу інформацію.

Інформація – ключовий елемент механізму управління фінансовою стійкістю, який формує систему уявлень, необхідних при прийнятті рішення.

На цьому етапі дається узагальнююча оцінка впливу всіх факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, виявляються ситуації і стратегічні завдання, можливі (альтернативні) способи їх вирішення. Супроводження реалізації програми управління дає змогу оперативно оцінювати її виконання і за необхідності вносити відповідні корективи. Цей етап забезпечує зворотний зв'язок у процесі управління і є особливо важливим у зв'язку з виникненням відносно нових проблем, специфічних для перехідного етапу до ринку.

Однією з таких проблем є небезпека прийняття невдалого або малоефективного рішення через відсутність або низьку якість прогностичної інформації про стан мікросередовища, мезосередовища, макросередовища та мегасередовища.

Друга проблема полягає у відтермінуванні або відмові від прийняття ефективних рішень у зв'язку з дефіцитом ресурсів.

З огляду на це вважається за доцільне формування у страхових організаціях систем управлінського контролю за фінансовою стійкістю, який є невід'ємною складовою частиною управління страховиком і являє собою процес перевірки виконання та реалізації усіх управлінських рішень стосовно забезпечення належного рівня фінансової стійкості, а також попередження кризових ситуацій.

У процедурі внутрішнього контролю треба виділяти три основних етапи:

- 1) побудова системи стандартів (нормативів) фінансової стійкості;
- 2) зіставлення показників фінансової стійкості страховика з чинними стандартами (нормативами);
- 3) підготовка необхідних рішень із поточного коригування цілей або стандартів (нормативів) фінансової стійкості страхової організації.

Висновки. Організація ефективної системи внутрішнього контролю за рівнем фінансової стійкості страхової організації має ґрунтуватися на побудові системи моніторингу діяльності, тобто механізму здійснення постійного нагляду за найважливішими поточними результатами цієї діяльності в умовах динамічного середовища. Основною метою розробки системи моніторингу фінансової стійкості є своєчасний вияв відхилень фактичних показників від

передбачуваних, а також причин, які викликають ці відхилення, і розробка пропозицій щодо відповідного коригування окремих напрямів діяльності з метою її нормалізації і підвищення ефективності. Побудова системи моніторингу фінансової стійкості страховика має ґрунтуватися на використанні таких основних методичних принципів:

- вибір для спостереження найважливіших напрямів діяльності та цільових показників фінансової стійкості;

- побудова системи інформативних (первинних) звітних показників;

- розробка системи узагальнюючих оціночних (аналітичних) показників;

- встановлення періодичності формування звітної бази даних інформативних і оціночних показників;

- встановлення розмірів відхилень фактичних показників від передбачуваних. Розміри відхилень слід розраховувати в абсолютних та відносних показниках, а також визначити критерій "критичних відхилень", який може бути диференційованим за періодами здійснення контролю;

- аналіз основних причин, які викликали відхилення фактичних показників від передбачених. У процесі такого аналізу в першу чергу слід виділити ті показники, за якими спостерігаються "критичні відхилення" від цільових нормативів і показників планів.

Процес реалізації цього принципу пов'язаний із використанням алгоритму "ліквідувати відхилення";

- обґрунтування пропозицій щодо зміни окремих цільових нормативів і показників.

Організація контролю має ґрунтуватися на засадах побудови системи моніторингу за повнотою досягнення цілей стратегії управління страховою організацією. Основною метою розробки системи моніторингу є своєчасне виявлення відхилень фактичних показників від передбачуваних, виявлення причин, які генерують ці відхилення і розробка пропозицій щодо коригування окремих напрямів управління з метою нормалізації показників.

Проведені дослідження дають змогу зробити висновок, що організація управління фінансовою стійкістю у страхових організаціях допоможе зміцнити рівень їхнього фінансового стану, створити ефективне підґрунтя для системи заходів антикризової політики управління страховиком у складних умовах періоду ринкової трансформації економічного механізму України.

Список літератури

1. Законодавство України про страхування [Текст] / за ред. Д. Н. Цапко. – Х. : Правовий лікбез, 2006.
2. Барангій, Т. О. Проблеми розвитку страхового ринку України. [Текст] / Т. О. Барангій // Банківська справа. – 2004. – № 5. – С. 110.
3. Власенко, О. О. Розвиток страхового ринку [Текст] / О. О. Власенко // Фінанси України. – 2006. – №7. – С. 78.
4. Гуляк, С. А. Страхова справа України: стан, тенденції, перспективи [Текст] / С. А. Гуляк, А. Н. Залетов. – Київ, 2005. – 416 с.
5. Дерев'яно, Н. В. Фінансова надійність страхової компанії та методи її досягнення [Текст] / Н. В. Дерев'яно // III Міжнародний ялтинський форум учасників страхового ринку, 22-26 вересня 2003 року. – К., 2003. – С. 38.
6. Іванюк, І. С. Теоретичні підходи до визначення категорії «фінансова стійкість страхової компанії» [Текст] / І. С. Іванюк // Фінанси України. – 2006. – № 11. – С. 69.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© В.І. Успенко, Н.Ю. Малєєва, 2009.

УДК 336.131

І.Ю. Потеряйло, асист. (КНТЕУ, Київ)

БЮДЖЕТНІ ПОСЛУГИ В КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ

Розглянуто особливості надання бюджетних послуг в умовах застосування програмно-цільового методу; визначено напрями вдосконалення організації надання бюджетних послуг в Україні.

Рассмотрены особенности предоставления бюджетных услуг в условиях применения программно-целевого метода; определены направления совершенствования организации предоставления бюджетных услуг в Украине.

In the article the features of budgetary services grant in the conditions of application of program-performance method are considered; directions of perfection of organization of budgetary services grant are certain in Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Починаючи із 2002 р. в бюджетному процесі України розпочалось поетапне впровадження програмно-цільового методу, зміст якого полягає в розподілі бюджетних ресурсів між розпорядниками бюджетних коштів і бюджетними програмами, які вони реалізують, з врахуванням досягнення конкретних результатів. У рамках застосування даного методу перед-